

CESTR
svaz chovatelů
českého strakatého skotu

PŘÍRUČKA DO KAPSY PRINCIP NÍZKOSTRESOVÉ MANIPULACE SE SKOTEM

www.cestr.cz

2025

Marian Bílý, MBA
Předseda svazu
VOD se sídlem v Kámeně
bily@cestr.cz
+420 739 059 445

Ing. Pavel Král
Ředitel
Šlechtitel
kral@cestr.cz
+420 607 618 476

Ing. Tereza Dodávková
Odborně technický pracovník
Šlechtitel
dodavkova@cestr.cz
+420 604 480 891

Ing. Hana Vlčková
Odborně technický pracovník
vlckova@cestr.cz
+420 728 863 464

CESTR
svaz chovatelů
českého strakatého skotu

Svaz chovatelů českého strakatého skotu, z.s.
Radešinská Svratka 193, 592 33 Radešinská Svratka
Tel: +420 566 620 917
Email: svaz@cestr.cz
www.cestr.cz

ÚVOD

Mezi výhody nízkostresové manipulace se skotem patří zvýšení zisku pro producenty mléka a hovězího masa. Manipulace se skotem při nízké úrovni stresu je jednodušší a bezpečnější jak pro lidi, tak samozřejmě pro samotná zvířata. Zároveň může přinášet kvalitnější produkt s lepším obrazem vůči veřejnosti. Nejlepší zprávou je, že je to zdarma – no, téměř zdarma. Jediným nákladem na nízkostresovou manipulaci se skotem (NSMS) je čas potřebný k získání informací o skotu a následnému nácviku potřebných dovedností. Součástí příručky jsou odkazy na videa, animace a závěrečný online kvíz, kde si budete moci otestovat své teoreticky nabyté znalosti. Samozřejmě praxi to nenahradí, ale pevný teoretický základ je klíčem k lepšímu porozumění principů NSMS.

Nízkostresová manipulace se skotem

Tajemství NSMS spočívá v pochopení toho, proč se skot chová tak, jak se chová, a následném využití těchto znalostí k tomu, abyste skot „požádali“, a ne nutili, aby dělal to, co chcete.

Zruční a zkušení pracovníci přesouvají dobytek tiše a na pohled velmi snadno. Naučili se totiž porozumět chování skotu, předvídat ho a efektivně toho využívat při přesunu. Manipulace s nízkým stresem má za cíl napomoci lepšímu porozumění mezi skotem a člověkem. To pomáhá zajistit, aby byl dobytek spolupracující a ovladatelný.

V této příručce se vám pokusíme co nejjednodušeji tuto metodu osvětlit, aby vám přinesla co nejvíce benefitů. Tuto metodu je možné uplatnit u jakéhokoli typu dobytka a jakékoli velikosti stáda.

Proč se dobytek chová jako dobytek?

Jednání zvířat řídí zpravidla tři složky:

Anatomie

Instinkt

Zkušenost

Proč právě tato metoda?

- Metoda je založena na správném pohybu a poloze vůči zvířeti.
- Respektuje přirozené vlastnosti a instinkty skotu, které jsou geneticky zakódované a vždy se projeví.
- Nejde o jedinou metodu (existují i jiné), ale je univerzální a osvědčená.
- V rámci této metody jsou definovány teoretické principy, na jejichž základě lze cíleně předávat poznatky, například při školení personálu.
- Nízkostresová manipulace se skotem zvyšuje efektivitu práce, protože člověk a zvíře spolupracují.
- Zároveň je bezpečnější jak pro zvířata, tak pro ošetřovatele.
- Nebezpečným situacím při práci s dobytkem lze předejít řádným výcvikem a odbornou způsobilostí. Skot má značnou hmotnostní převahu, může se pohybovat rychle a někdy jedná nepředvídatelně. Bezpečná manipulace proto vyžaduje zručnost a praxi.
- Každoročně jsou hlášeny případy zranění a úmrtí způsobené přímáčknutím nebo kopnutím dobytkem.
- Neočekávané lékařské výdaje, pracovní neschopnost i náklady na náhradní pracovní sílu lze minimalizovat osvojením technik nízkostresové manipulace se skotem a jejich důsledným uplatňováním ve vašem provozu.

“Moderní” manipulace s dojnicemi (skotem) redukuje stres

STRES = ADRENALIN

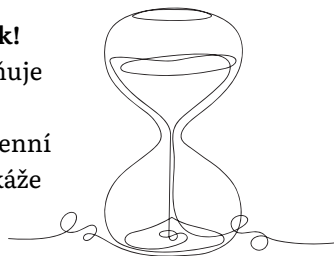
adrenalin - zvýšení nemocnosti, snížení užitkovosti, vyšší riziko úrazu při manipulaci

TRPĚLIVOST

Trpělivost je ctnost... ctnost, která vyžaduje cvik!

Váš postoj před manipulací se skotem přímo ovlivňuje
vaše chování i komunikaci se zvířaty.

Pozitivní přístup a trpělivost jsou základem každodenní
nízkostresové manipulace, která vám nakonec dokáže
ušetřit drahocenný čas.

Pět přirozených instinktů

Instinkt	Situační, která spouští instinkt	Příklad reakce skotu	Návrh bezpečné techniky manipulace
Stádo: Stádo znamená úkryt a bezpečí před predátorem.	Oddělení zvířete od stáda.	Zvíře může být úzkostné, osamělé nebo v depresi.	Omezte dobu, po kterou je zvíře samo. Pokud je nutné zvíře oddělit, držte stádo poblíž. Zvíře přemístujte pomalu a s minimálním hlukem.
Rutina: Pohodlí vychází z rutiny.	Krmivo není založeno v daný čas nebo krávy nejsou puštěny do dojírny.	Skot může být vyděšený nebo rozrušený.	Udržujte rutinu pro zvířata.
Útěk: Zóna osobního prostoru/útěku je zónou bezpečí.	Přiblížení se ke zvířeti.	Dobytek se vzdaluje, aby vás udržel mimo svou osobní zónu.	Abyste zabránili útěku zvířat, nepromíkejte příliš hluboko do osobní zóny. Správné a trpělivé využívání této zóny vám pomůže přesunout dobytek tam, kam chcete.
Teritoriální: Zvířata jsou vazána na své teritorium a mají v tomto prostoru svůj komfort. Samci v oblasti dominují.	Přesun zvířat z jejich skupiny do jiné nebo přesun býka z jeho kotce.	Zvíře může chránit své teritorium. K tomu se přidává nejistota, že bude vyraženo ze stáda.	Snažte se zvířata v době krmení neoddělovat ani je nepřemísťovat. Nikdy se neotáčejte zády k býkům nebo k neklidným zvířatům.
Mateřský: Krávy obvykle chrání svá mláďata před nebezpečím. Někdy tak činí i před otelem.	Odebrání telete od matky.	Obvykle mírné zvíře může být agresivní a může kopat nebo útočit.	Nevstupujte mezi matku a její mláďe. Pokud je to možné, oddělte matku při vstupu do ohrady v nejbližším kotci. Předvídejte agresi.

Poznámka: Tato tabulka vychází z tabulky vypracované Institutem zemědělského zdraví venkova a životního prostředí v Saskatchewanu.

1. SMYSLY A CHOVÁNÍ KRAV

1. SMYSLY A CHOVÁNÍ KRAV

1.1. ZRAK

Nejprve se podívejme na anatomii. Skot vnímá svět jinak než my. Jakožto kořistní zvířata mají odlišně tvarované oči, které jsou umístěny po stranách hlavy. Kráva vidí až 330° kolem sebe, zatímco lidské zorné pole dosahuje maximálně 190°. Oči krav jsou spíše obdélníkové, zatímco naše jsou kulaté, a mají spíše mlhovité než kulaté zornice. Většinu věcí vidí pouze jedním okem, což jim ztěžuje hloubkové vnímání.

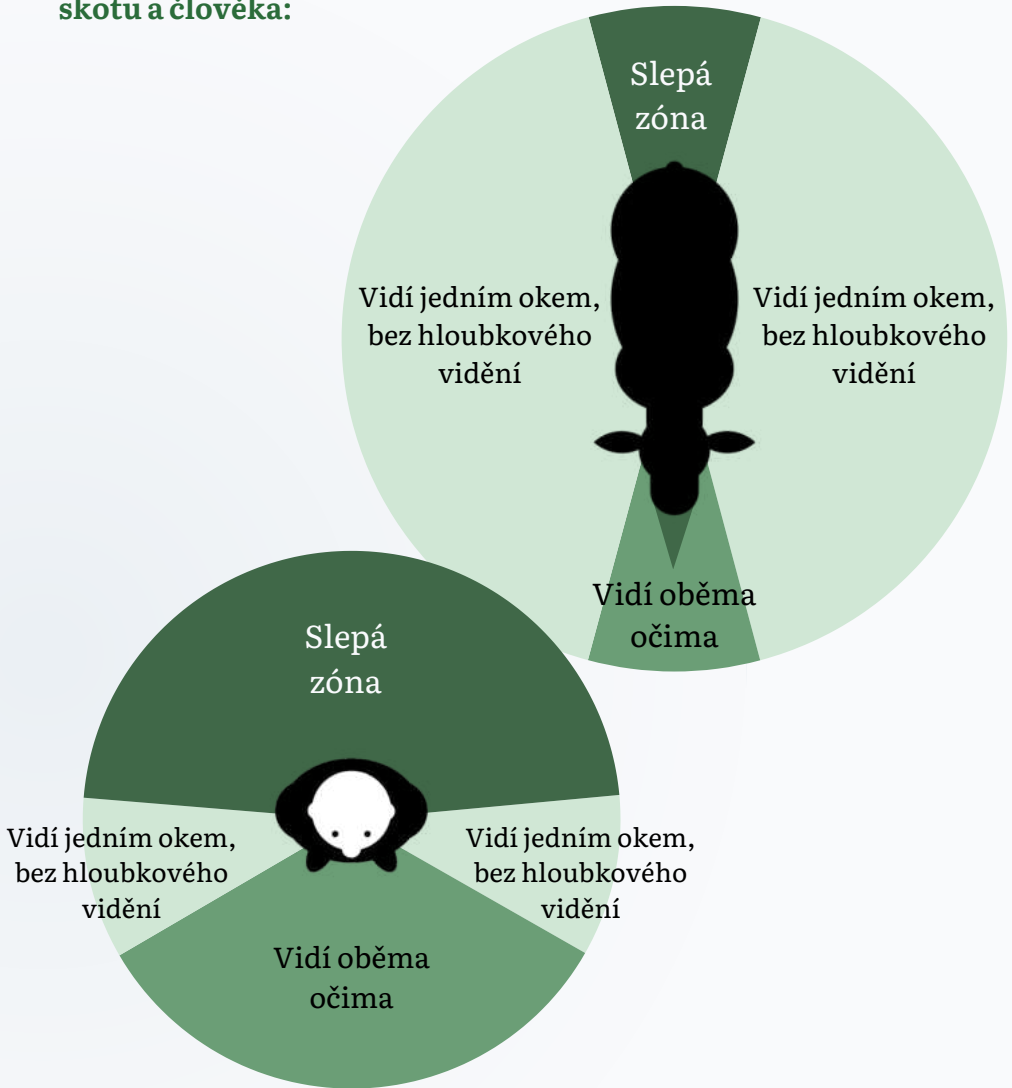
Skot nevidí přímo za sebe a cítí se nejistě, pokud se lidé nacházejí v jeho slepém úhlu. Má také omezené vertikální vidění, a proto musí sklonit hlavu, aby viděl na zem před sebou. Toto omezené zorné pole způsobuje, že stín přes uličku ho může zastavit na místě, zatímco rychlý pohyb zaznamenaný koutkem oka ho může přimět k útěku. Když jsou v bezpečné vzdálenosti, otočí se čelem k rušivému jevu, aby na něj lépe viděli oběma očima. Zrak je pro skot dominantním smyslem. Odhaduje se, že více než 50 % všech vjemů ze svého okolí vnímá právě zrakem.

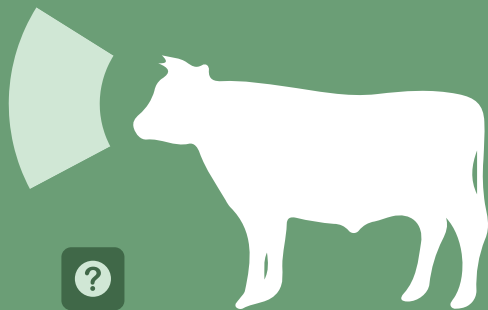
Skot toho vidí hodně, ale nevidí dobře.

Skot je obecně krátkozraký a nevidí ostře do dálky.

Porovnání zorného pole skotu a člověka:

Skot neumí moc dobře hýbat očima.
Aby se kráva podívala na předmět na podlaze
musí sklopit hlavu.
Zároveň je kráva krátkozraká.

Kravske oči špatně zaostřují.

Rychlé pohyby a menší předměty vidí velmi špatně.
K zaostření potřebují čas a hlavně musí zaměřit
pohled oběma očima.

Lidské ruce a poháněcí předměty jsou pro ně při
rychlém pohybu hůře rozeznatelné.

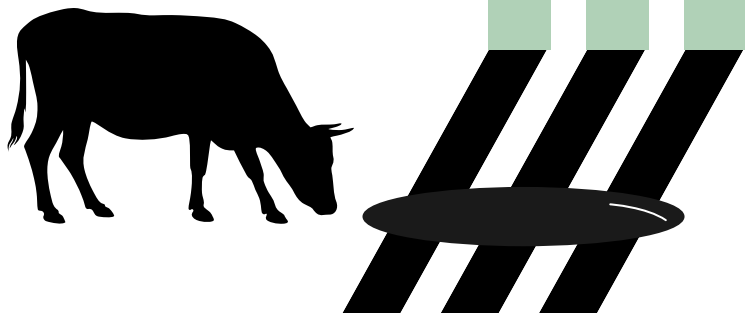
Býci mají obecně horší ostrost vidění než mladší skot
a krávy.

Podobně je to i s citlivostí na světlo.

Skot hůře rozlišuje tmavá místa a stíny na podlaze si může vykládat jako nerovnosti nebo schody, které nejprve potřebuje prozkoumat.

V kombinaci s odlišným vnímáním barev (nerozlišuje červenou), nižší schopností odhadovat vzdálenost a hloubku může blok stínu vypadat jako díra v zemi.

Mezi další vizuální překážky patří kromě stínů také odlesky kovového vybavení stáje či dojírny osvětlené sluncem, přechody mezi světlými a tmavými prostory, lesklá mokrá podlaha nebo rozdíly mezi různými typy podlahy.

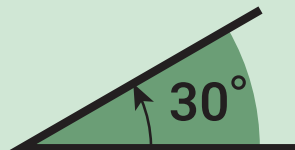
1.2. SLUCH

Skot je **velmi citlivý na vysokofrekvenční zvuky** a má širší rozsah sluchu než člověk (zatímco lidský sluchový rozsah je 64 až 23 000 Hz, u skotu je to 23 až 35 000 Hz).

Přestože dokáže zachytit širší spektrum zvuků než lidé, má obtíže s lokalizací jejich původu a při určování zdroje si pomáhá zrakem. Vysokofrekvenční zvuky, jako je pískání, jsou pro něj nepříjemné.

Přerušované zvuky, například řinčení kovových vrat, křik nebo pískání, mohou být zvláště stresující, zejména pokud jsou náhlé a hlasité.

Skot dokáže určit směr, odkud zvuk přichází, s přesností na 30°, což je výrazně horší než u lidí, kteří mají schopnost lokalizace s přesností na 1°.

1.3. CHOVÁNÍ A INSTINKTY

Instinkty jsou vzorce chování, ke kterým jsme přirozeně předurčení. Například instinktivně nadskočíme nebo se lekneeme při hlasitých a nečekaných zvucích.

Dobytěk je kořistní zvíře a nachází bezpečí ve skupině. Izolované nebo osamocené zvíře se stává úzkostným už jen proto, že je samo. Skot si dává na čas a pomalu zkoumá vše nové ve svém prostředí.

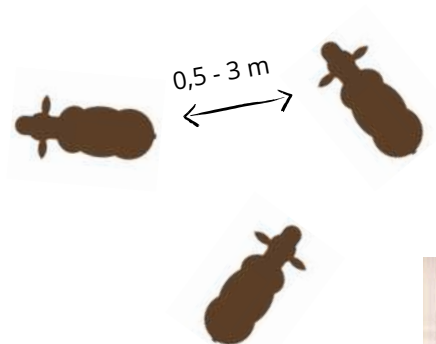
Při pohybu rád následuje ostatní – částečně proto, že se tak nemusí soustředit na cestu (nezapomeňme, že bez sklopení hlavy nevidí na zem), a částečně proto, že se instinktivně drží ve skupině. K dalším charakteristickým rysům jeho chování patří preference pohybu směrem k lépe osvětleným oblastem a raději do kopce než z kopce.

Zkušenosti významně ovlivňují chování skotu. Rychle se učí například to, že traktor s vozem znamená krmivo. Stejně tak si však může spojit pronásledování člověkem s pocitem strachu a úzkosti. Skot bývá více stresován řazením do úzkého průchodu a hlukem kolem fixační klece než samotným očkovaním, které v ní dostane.

Proto je nesmírně důležité, aby první zkušenost s manipulací nebo novým prostředím byla co nejméně stresující. Pokud je pozitivní, skot si ji spojí s bezpečím, což usnadní další interakce.

Krávy jsou stádová zvířata, která vytvářejí sociální skupiny obvykle o 20–30 kusech. U skupin větších než 50 zvířat se vytváří více sociálních podskupin, což vede k častějším konfliktům mezi jednotlivými zvířaty.

Jsou to pastevní zvířata, která ale potřebují relativně velký prostor kolem sebe (na rozdíl například od ovcí).

Video:

Jak krávy vnímají svět
(How do Cows Perceive their World)

1.4. ŘEČ TĚLA SKOTU

Skot má mnoho způsobů, jak vám dát najevo, jak se cítí, a všechny se projevují řečí těla. Pro zajištění bezpečnosti při práci se skotem je důležité, aby ošetřovatelé dokázali rozpoznat příznaky agrese a adekvátně na ně reagovat.

Mezi příznaky obranného nebo agresivního chování skotu patří:

Pohazování hlavou, změna pozice hlavy
a ocasu, mrskání ocasem

Zvednuté uši

Bučení, frkání

Rychlé a nepravidelné pohyby

Hrabání

Jedním ze znaků agrese, který je často přehlížen, je, když zvíře otočí tělo do strany (aby vypadalo větší) a podívá se na vás. Tento postoj se označuje jako hrozba ze strany.

Jednotlivé znaky chování, pokud jsou v konkrétní situaci, nemusí nutně znamenat hrozbu pro člověka (například hrabání v čerstvě nastlané slámě může být pro skot projevem radosti).

**VŽDY si dávejte pozor na známky diskomfortu a agrese
a NIKDY se neotáčejte zády ke zvířeti, které vykazuje příznaky agrese!**

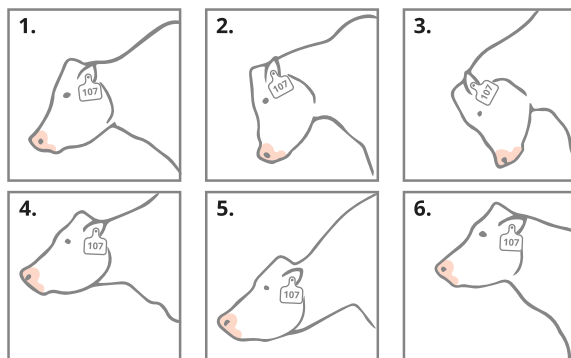
Je důležité se dívat na celé tělo krávy, co nám říká. Různé situace vyvolávají různé reakce.

Je také důležité si uvědomit, co znamenají různé polohy hlavy, jak je znázorněno na obrázku níže:

1. Neutrální
2. Mírně antagonistická (náznak agrese)
3. Silně antagonistická (náznak agrese)
4. Sebevědomá
5. Submisivní
6. Pohotovost před útekem/útokem

Je však nutné brát v úvahu celkové postavení těla a další projevy řeči těla krávy.

2.

5 ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL NAHÁNĚNÍ

2. 5 ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL PŘI NAHÁNĚNÍ SKOTU

Na základě etologie probrané v předchozí kapitole se nyní můžeme zaměřit na manipulaci se skotem.

Co ta kráva vlastně chce?

1. Kráva chce vidět, kdo ji pohání

Rozhodně nestůjte v jejím slepém úhlu a přistupujte k ní z boku.

2. Kráva jde pouze tím směrem, kam se dívá

Pokud se dívá na vás (a vy stojíte vedle ní), nikam nepůjde, dokud neotočí hlavu zpět.

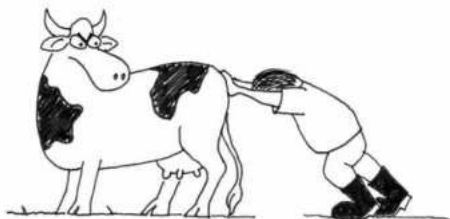
3. Kráva potřebuje dostatek času

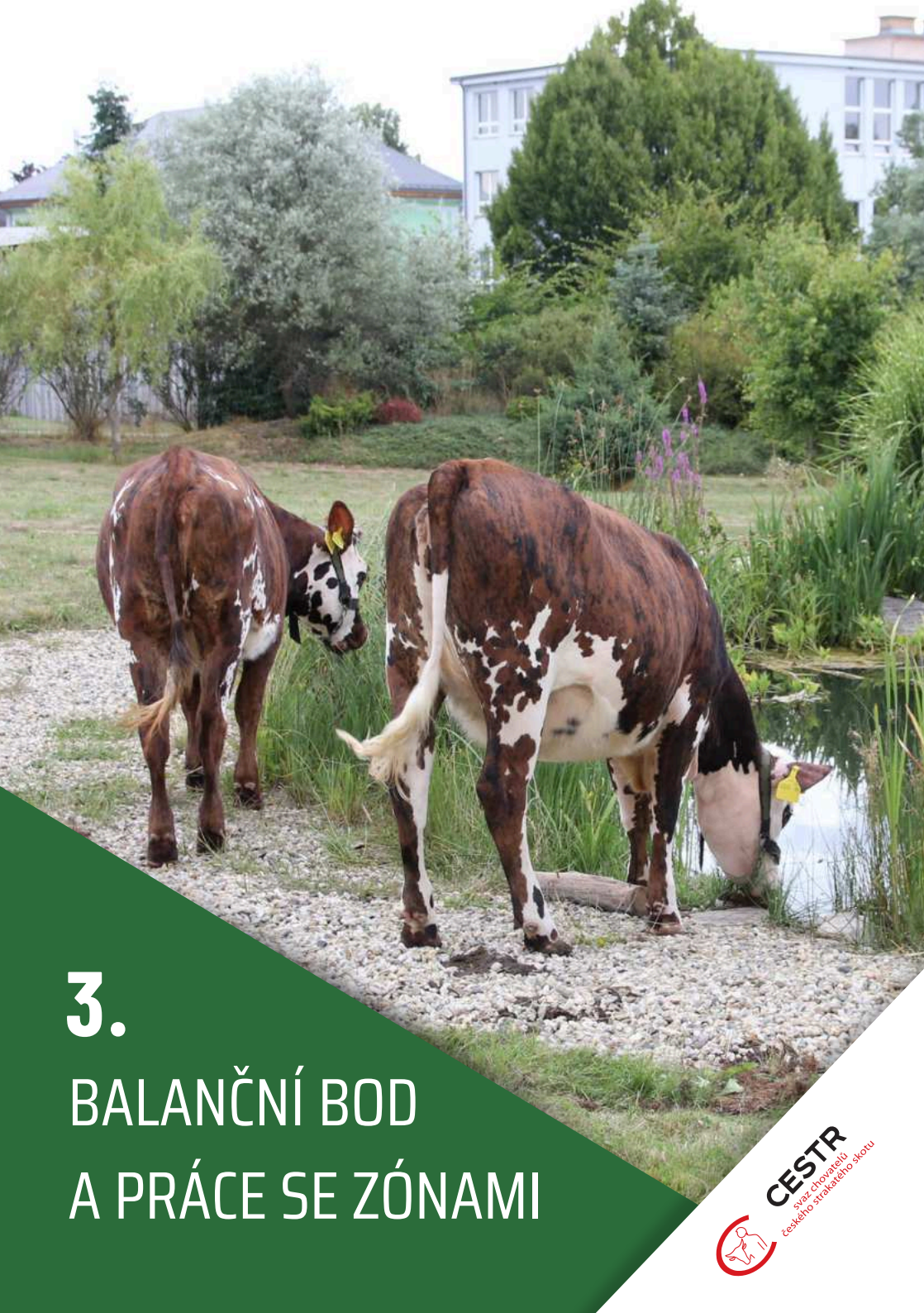
Chůze krávy je pomalejší než člověka (kráva 3-4 km/h, člověk 5-6 km/h). Kromě toho potřebuje čas na vyhodnocení vašeho záměru a následné zaostření pohledu. Spěchat se nevyplácí – poplašené a nespolupracující zvíře vám práci naopak ztíží.

4. Pohyb vyvolává pohyb

5. Kráva se dokáže soustředit pouze na jednu věc / osobu

Vše zmíněné naznačuje, že pro krávu je těžké zvládnout více podnětů nebo osob najednou. Při účasti více lidí může zvíře potřebovat více času na zhodnocení situace či se splašit.

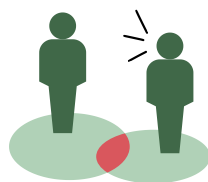
3. BALANČNÍ BOD A PRÁCE SE ZÓNAMÍ

3. BALANČNÍ BOD A PRÁCE SE ZÓNAMI

3.1. ÚNIKOVÁ ZÓNA ZVÍŘETE

Úniková zóna skotu je pomyslná bublina, kterou má každé zvíře jinak velkou, podobně jako člověk rozlišuje **osobní prostor** (intimní a konverzační zóny). Kráva rozlišuje zónu pozorování, tlaku a úniku.

Zvířata mají svou **únikovou zónu**, což je oblast, do které když vstoupí člověk, zvíře se instinktivně vzdálí. Velikost této zóny se u jednotlivých zvířat může výrazně lišit. Rychlý a nečekaný vpád do této zóny může vyvolat strach, rozrušení a rychlý pohyb směrem od vás, nebo naopak agresi a pohyb směrem k vám.

Při častém a šetrném zacházení se velikost únikové zóny zmenšuje.

Obecně může být mnohem větší než na obrázku, zvíře zaregistruje vaši přítomnost, nereaguje útekem ani jiným pohybem.

zóna pozorování

zóna tlaku

úniková zóna

Při narušení této zóny obvykle následuje rychlý útek zvířete. V nízkém procentu případů může dojít k agresivní reakci.

balanční bod

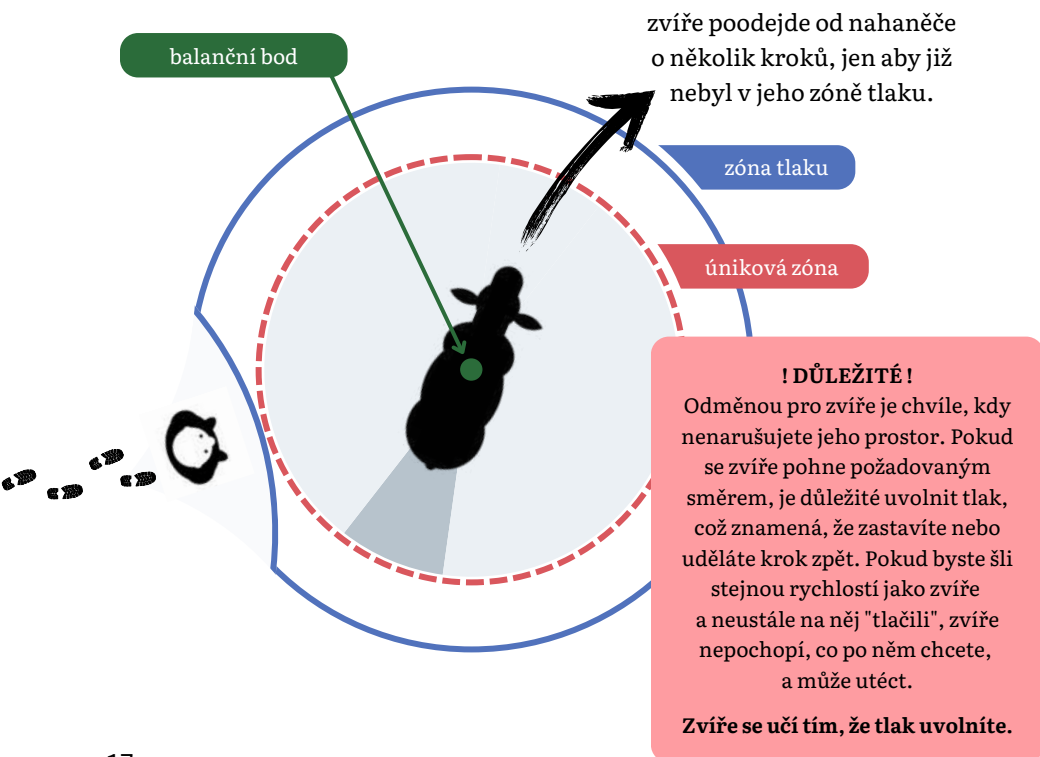
3.2. ZÓNA TLAKU

Úniková zóna je oblast kolem zvířete, jejíž narušení predátorem nebo člověkem vyvolá u zvířete poplach a instinktivní útěk.

Zóna tlaku je oblast, kde bude kráva vůči osobě nebo predátorovi pozorná. Přítomnost osoby v této zóně není pro zvíře příjemná, ale zvíře ještě není připraveno k prudkému útěku.

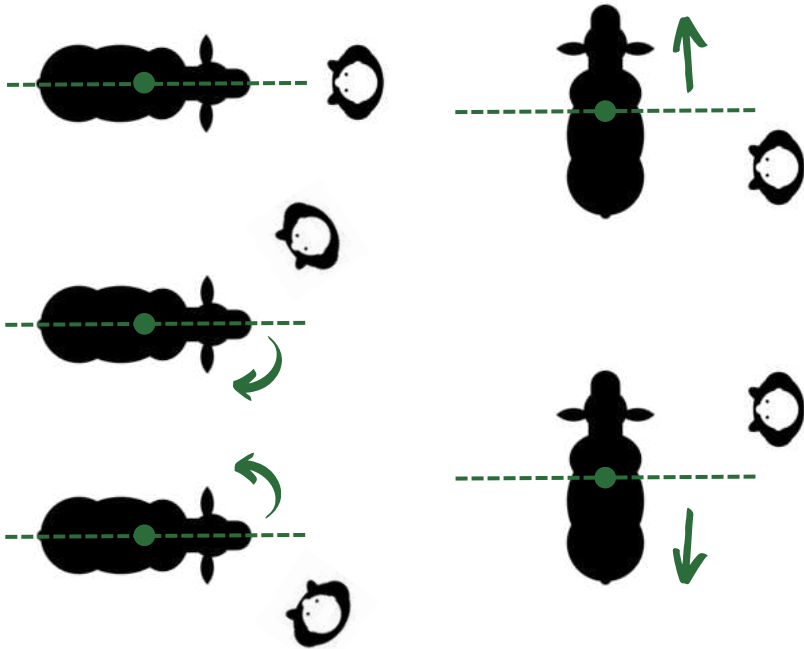
Tlak na **únikovou zónu** je vyvíjen, když osoba pomalu vstoupí do **tlakové zóny** krávy, což je pro ni signál, aby se od osoby, která tento tlak vyvolává, vzdálila. Správná práce s tlakovou zónou krávy umožňuje osobě bezpečně a klidně přesouvat krávu požadovaným směrem. Pamatujte si, že kráva se bude pohybovat tím směrem, kam směřuje její nos.

Pokud osoba vstoupí do zóny tlaku a zastaví, kráva v poklidu podstoupí do vzdálenosti, kde jí osoba již nenarušuje tuto zónu tlaku.

3.3. BALANČNÍ BOD

Balanční bod se nachází na rameni zvířete a je to místo, kde zvíře rozhoduje, zda se má při vnímání hrozby pohybovat dopředu, dozadu, nebo případně doleva či doprava.

Video:

Práce se zónou tlaku

(Stockmanship Part 3 - Working

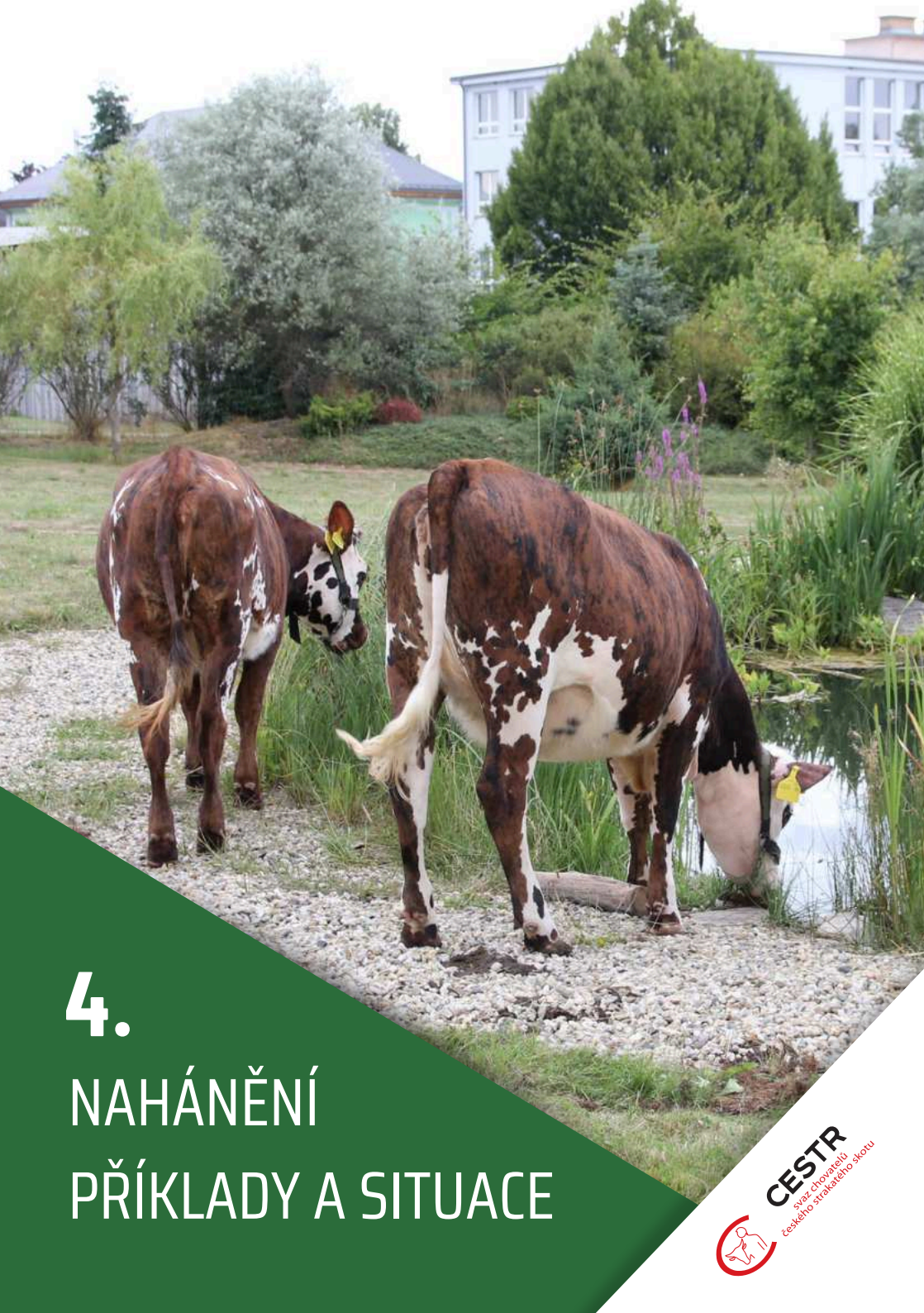
with the Pressure Zone)

pod odkazem jsou dostupná i další

krátká videa ze série věnující se

tématu (celkem 5 videí)

4. NAHÁNĚNÍ PŘÍKLADY A SITUACE

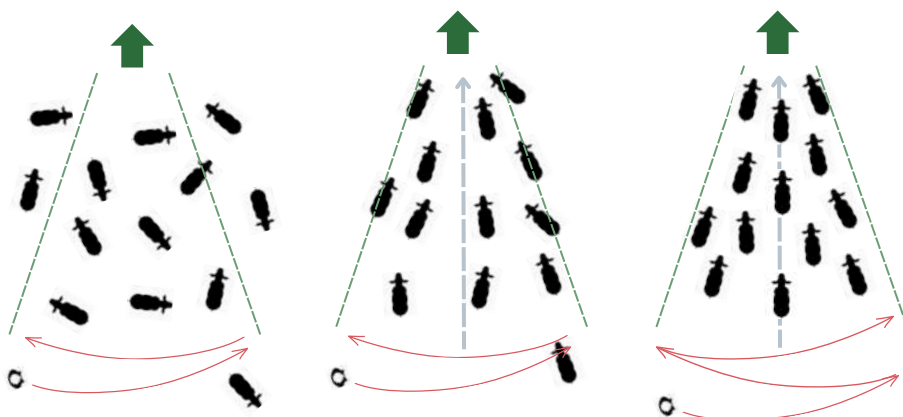
4. NAHÁNĚNÍ PŘÍKLADY A SITUACE

4.1. ZÁKLADNÍ POHYB

Práce na okraji únikové zóny (mezi zónou tlaku a úniku) usnadňuje přesun hospodářských zvířat. Cílem je vyvinout tlak a následně ho uvolnit, pokud dojde k pohybu. Pokud se krávy v kotci otočí a podívají se na vás, znamená to, že jste mimo jejich kolektivní únikovou zónu. Otočí se k vám, aby zjistily, zda nepředstavujete hrozbu. Pokud proniknete do únikové zóny, zvířata se odvrátí. Vaším cílem je být dostatečně blízko, abyste zvířata přiměli k pohybu, ale ne tak blízko, aby zpanikařila a utekla. Vždy je důležité zabránit panice. Pokud se dobytek začne pohybovat příliš rychle, ustupte a opusťte jeho únikovou zónu. Když zpomalí, posuňte se zpět na okraj jejich únikové zóny, abyste udrželi jejich pohyb.

Volné shlukování skupiny

Před přesunem, například do dojírny, je potřeba krávy shromáždit do volného houfu. Použijte techniku shánění pohybem sem a tam po okraji společné únikové zóny stáda. Tímto způsobem u zvířat vyvoláte instinkt, aby se spojila do volné skupiny. Nevyvíjejte příliš velký tlak, protože by to mohlo způsobit, že se krávy rozprchnou. Správná míra tlaku na vnější straně únikové zóny přiměje zvířata k volnému seskupení, aniž by je přiměla k útěku. Obvykle nemusíte pronásledovat opozdilce – jejich přirozený stádový instinkt je donutí vrátit se zpět do skupiny.

Mějte na paměti:

„Pokud zvířeti dáte pocit, že máte celý den, trvá to jen pár minut. Pokud však zvířeti dáte pocit, že máte jen pár minut, často to trvá celý den“.

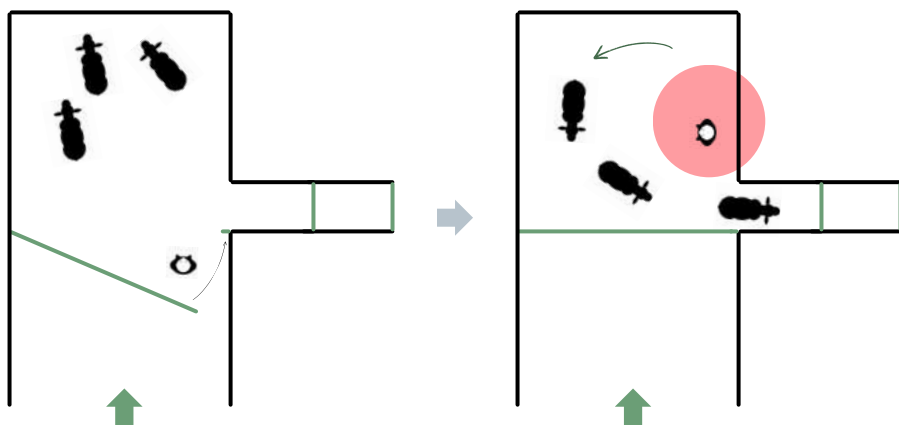

5. CO JE TO BUD BOX?

5. CO JE TO BUD BOX?

Bud Box je metoda manipulace s dobytkem v uzavřené ohradě, která je stará stejně dlouho jako samotná manipulace s dobytkem. Tento koncept je založen na jednoduché myšlence, že když je dobytek pod tlakem, přirozeně se snaží vrátit zpět tam, odkud přišel. Tento přístup získal větší pozornost díky propagaci Buda Williamse, a proto je tato konstrukce ohrady často označována jako "Bud Box." Bud Box je malá obdélníková ohrada, která slouží k efektivnímu přesunu dobytka, a to jak pro oddělení jednotlivých zvířat, jejich nahánění do fixační klece, nebo pro naložení na přepravní auto. Účelem Bud Boxu je zjednodušit separaci zvířat a jejich nasměrování do úzkých, nebo jinak pro ně nelákavých míst.

Základní princip BUD BOXU:

1. Zvířata jsou dovedena do prostoru.
2. Nahaněč zavře dělicí branku.
3. Zvířata, podle svého přirozeného instinktu, se snaží vrátit zpět tam, odkud přišla.
4. Nahaněč se postaví na místo označené červeným kolečkem.

Bud Box nejlépe funguje, když je přechod do úzké uličky plynulý, tedy pokud všechna zvířata jdou rovnou za sebou. Pokud například naháníte do fixační klece, je lepší pracovat s menšími skupinami a před samotnou klecí jednu krávu zadržet, aby ta následující šla ochotněji.

Na rozdíl od jiných konstrukcí naháněcích ohrad je Bud Box jedinečný v tom, že naše myšlenka se stává myšlenkou zvířat, která se tak stávají ochotná dělat to, co chceme – ať už jdou do fixační klece, po nakládací rampě do kamionu, nebo na váhu. Jak by řekl Bud: „Oni dostanou, co chtějí, a my dostaneme, co chceme.“ Tento systém funguje na základě přirozených zásad chování zvířat, které formuloval právě Bud. Tyto zásady jsou následující:

1

Při nadměrném tlaku se zvířata chtějí vrátit tam, odkud přišla.

2

Zvířata chtějí vidět, co je pohání.

3

Zvířata vás chtějí obejít.

V souladu se třemi výše uvedenými principy, jakmile zvířata vstoupí do Bud Boxu, pocítí tlak osoby za nimi, když narazí na konec boxu a zjistí, že nemohou pokračovat dál. V tuto chvíli budou mít tendenci se vrátit zpět, odkud přišla.

Zároveň chtějí vidět, co na ně vyvíjí tlak, a budou se snažit vás obejít, protože se cítí nepohodlně, když se musí otočit zády k hrozbě. (Zvířata mají tendenci se vyhýbat tomu, aby se otočila zády k něčemu, co považují za hrozbu.)

Z tohoto důvodu by měl ošetřovatel stát přímo uvnitř boxu na místě označeném červeným kolečkem na schématu. Tímto způsobem se dobytek přirozeně přesune přímo k vchodu do naháněcí uličky. Správné použití Bud Boxu tedy umožňuje zvířatům změnit myšlení a sami chtějí vstoupit do naháněcí uličky, čímž se obejde nutnost použití síly.

Ukázka využití bud boxu při nahánění jalovic na kruhovou dojírnu.

Co nedělat

Nedělejte nic, co by zvířata vyděsilo (např. nekřičte ani nemávejte rukama). Používejte pouze svou polohu.

Nechodte za zvířata v bud boxu, abyste je poháněli – to porušuje principy a nebude to dobře fungovat.

Nepoužívejte praporky, lopaty ani tyče, protože tím odvedete pozornost zvířat od směru, kam je chcete vést.

Nedávejte do budboxu více zvířat, než kolik se vejde do naháněcí uličky, a nenaplňujte box více než do poloviny.

Nedělejte z toho show. Při větším množství lidí bud box funguje špatně. Zvířata se nesoustředí na člověka uvnitř bud boxu a celý princip se může rozspat.

Budbox je jednoduchý svým designem, snadný a ekonomický na výrobu, jednoduchý na obsluhu a velmi efektivní při nahánění do úzkých prostor, fixačních klecí, nákladních vozidel a vah. Navíc ho lze obvykle při troše představivosti přizpůsobit a začlenit do stávajících stájí.

6. ZDROJE

Příručka se nedrží striktně jednoho pramene. Vychází z několika publikací. Dále je doplněna o postřehy chovatelů, zkušenosti a objevíte zde i špetku selského rozumu.

Cílem příručky není poučovat a kritizovat. Snažíme se Vám nabídnout možnost a ucelenou “metodiku” pro proškolení ať už stávajícího nebo nového personálu, který často nevězel ze zemědělských škol a potřebná praxe se skotem jim chybí.

Není jednoduché vysvětlit člověku, který vidí dojnici poprvé v životě, jak ji v poklidu dostat na dojírnu, když neví jak zvíře vnímá své okolí. Doufáme, že alespoň v tomto ohledu splní příručka svůj účel a pomůže nejednomu podniku posunout své zaměstnance o kousíček výše.

Low-stress Cattle Handling:
The Basics

Low-stress Cattle Handling:
For Productivity and Safety

What Everyone Should
Know About Low-Stress
Cattle Handling

Safe and Low Stress Cattle
Handling

Low Stress Livestock
Handling

Low-Stress Cattle Handling

Low-Stress Dairy Handling
Systems

Low-stress cattle handling in
dairy environments

Hodinové výukové video (CZ):
Výuka nízkostresové manipulace
se skotem.

MVDR. Václav Osička
Adam Osička

